

**Χαιρετισμός του Προέδρου
του Φραγκισκανικού Ινστιτούτου
Πνευματικότητας
του Ποντιφικικού Πανεπιστημίου Antonianum**

Σεβαστές και αξιότιμες εκκλησιαστικές και ακαδημαϊκές
αρχές,
με αφορμή την παρούσα ευτυχή περίσταση απευθύνομαι σ'
εσάς με τον χαιρετισμό του αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης:

Ο Κύριος να σας δίδει Ειρήνη!

I.

Είναι πραγματικά ευχάριστο να βρισκόμαστε μαζί
εδώ στη Θεσσαλονίκη για την πραγματοποίηση του 12^{ου} δι-
αχριστιανικού Συμποσίου, που συνδιοργάνωσαν οι ακαδη-
μαϊκοί μας φορείς. Σας ευχαριστούμε από καρδιάς για την
πρόσκληση να συμμετάσχουμε σε αυτή τη συνάντηση και,
ιδιαίτερα, στην συγκεκριμένη πόλη, που μας μεταφέρει νοε-
ρά σε μια από τις πιο αρχαίες χριστιανικές κοινότητες, αυ-
τήν της Θεσσαλονίκης, προς την οποία ο άγιος Παύλος γρά-
φει τις δύο επιστολές που αποτελούν τις απαρχές των και-
νοδιαθηκικών μαρτυριών.

Με αφετηρία το πρώτο συμπόσιο που πραγματοποιή-
θηκε στην Κρήτη το 1992 με θέμα *προσευχή και θεωρία* δια-
μορφώθηκε ένας μακροχρόνιος πλέον θεσμός που μας ενώ-
νει με δεσμούς αμοιβαίας εκτίμησης και φιλίας.

Το θέμα που επιλέχθηκε για τη φετινή χρονιά παρου-
σιάζεται εξαιρετικά ελκυστικό για την κοινή μας εργασία,
σκοπός της οποίας δεν είναι η διανοητική συναίνεση γύρω
από μια φιλοσοφική ιδέα αλλά η μαρτυρία εκείνης της ενό-
τητας που –σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου ημών Ιησού

Χριστού που παραδίδει το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο– καθιστά αξιόπιστη την ίδια την αποστολή του Λόγου του Θεού στον κόσμο: «ίνα πάντες εν ώσι, καθώς συ, πάτερ, εν εμοὶ καγὼ εν σοι, ίνα και αυτοὶ εν ημίν εν ώσιν, ίνα ο κόσμος πιστεύση ότι συ με απέστειλας» (Ιω 17,21).

Αυτό που πάντα μας εκπλήσσει μελετώντας τα ευαγγελικά λόγια είναι το γεγονός ότι το άρρητο και αιώνιο μυστήριο του Θεού, θέλει να γίνει γνωστό στον άνθρωπο κάθε εποχής με ανθρώπινο τρόπο και να αγγίξει τον καθένα μέσω εκείνου του ελεύθερου και άδολου τρόπου που είναι η μαρτυρία των πιστών του.

Εξάλλου, από τη φύση της η μαρτυρία της Εκκλησίας προσλαμβάνει τον χρόνο, τον χώρο και τις συγκεκριμένες ιστορικές τροπές των ανθρώπων ως συστατικά της ίδιας της γλώσσας του Θεού. Η δυσχερής κοινωνική κατάσταση του σήμερα, λόγω της αγωνίας και των μεταπτώσεων που τη χαρακτηρίζουν, αποτελεί αφορμή σίγουρα ευνοϊκή για τη χριστιανική μαρτυρία. Πράγματι, κάθε ιστορική περίσταση είναι μια πρόκληση που μας κεντρίζει να μπορέσουμε να γνωστοποιήσουμε την πίστη με όρους πιο επίκαιρους και πειστικούς.

II.

Θα ήθελα σε αυτή την εισαγωγή να θυμίσω ένα στοιχείο βαθύτατα διαλογικό που χαρακτήριζε τη ζωή του αγίου, στο όνομα του οποίου αναφέρεται το ίδρυμά μας –το Φραγκισκανικό Ινστιτούτο Πνευματικότητας. Ο άγιος Φραγκίσκου της Ασίζης ήξερε να προσλαμβάνει με σιγουριά και με γαλήνιο ζήλο τους όρους της εποχής του προκειμένου να επικαιροποιήσει το γνήσιο ευαγγελικό πνεύμα.

Ο άγιος της Ασίζης μας θυμίζει ότι η χριστιανική μαρτυρία δεν είναι πρώτα απ’ όλα μια ποιμαντική στρατηγική

αλλά αποτέλεσμα μιας ύπαρξης που αποκαλύπτει με προσωπικό τρόπο τη συνάντηση με τον Ιησού της Ναζαρέτ, όχι μόνο ως ένα γεγονός που συντελέστηκε στο παρελθόν αλλά ως μια πραγματικότητα που επαναλαμβάνεται κάθε μέρα. Ο άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης προσέφερε μια γνήσια μαρτυρία στους ανθρώπους της εποχής του, χάρη στην προσωπική του πορεία στον δρόμο της ευαγγελικής μεταστροφής, χάρη στην εύρεση της επικαιρότητας του Χριστού στη δική του ζωή, μέσω του μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας –στο οποίο ο ίδιος ατένιζε την καθημερινή επανάληψη της Ενσάρκωσης του Λόγου¹–, μέσω του λόγου του Θεού τον οποίο άκουγε κυρίως στη λειτουργική πράξη της Εκκλησίας ως λόγο που του απηύθυνε προσωπικά ο ίδιος ο Χριστός, στους “αδελφούς”, τους οποίους θεωρούσε πως του είχαν “δοθεί/δωρηθεί”² από τον Κύριο, και σε όλους τους ανθρώπους, ι-διαίτερα δε στους πιο ενδεείς, που αισθητοποιούσαν κατ’εξοχήν οι λεπροί που ο Φραγκίσκος δεν έπαψε να φροντίζει σε όλη του τη ζωή (*facere misericordiam*)³.

Θεωρώ αξιωματικόν, εν προκειμένω, ένα σύντομο εδάφιο από τον *Μη Εγκεκριμένο Κανόνα* που έγραψε ο άγιος Φραγκίσκος το 1221, στο οποίο διδάσκει στους αδελφούς πώς πρέπει να συμπεριφέρονται όταν πηγαίνουν να μείνουν με τους απίστους, δηλαδή με εκείνους που δεν έχουν ασπαστεί τη χριστιανική πίστη.

Είναι ενδιαφέρουσα η παρατήρηση ότι πρώτα απ’ όλα ο άγιος Φραγκίσκος χρησιμοποιεί τον όρο “*intra*” (εντός) εναντίον “*contra*” (εναντίον) – “ανάμεσα/παρουσία μαζί με” και όχι “εναντίωση”. Πράγμα που προσλαμβάνει μια εξαιρετική σημασία αν αξιολογηθεί στο πλαίσιο μιας εποχής, κατά την οποία η έκφραση “*contra*” (εναντίον) χρησιμοποιείτο για να

¹ *Ammonizione I.*

² *Testamento 14.*

³ *Testamento 2.*

δηλώσει τη σύγκριση με θρησκευτικά μεγέθη που δεν ανήκαν στην χριστιανική πίστη. Αντιθέτως, ο Φραγκίσκος της Ασίζης ως θεμελιώδη προϋπόθεση της μαρτυρίας συμβουλεύει “το να είναι κανείς ανάμεσα, το να είναι μαζί με”, δηλαδή την παρουσία των αδελφών εντός της κοινής ζωής των ανθρώπων, το μοίρασμα και την εγγύτητα.

Σε αυτή την προοπτική, ο άγιος της Ασίζης υποδεικνύει δύο τρόπους παρουσίας ανάμεσα σε αυτούς που δεν πιστεύουν. Χρειάζεται, όπως σημειώνει, “να συμπεριφέρεται κανείς πνευματικά”, δηλαδή –όπως θα αναφέρει αλλού– να είναι υπάκουοι στο Πνεύμα και στη δική του αγιοποιό δράση⁴.

Αναφερόμενους λοιπόν στους αδελφούς του επισημαίνει: «Ο ένας τρόπος είναι να αποφεύγουν τις φιλονικίες και τις λογομαχίες, αλλά να υποτάσσονται σε κάθε ανθρώπινη εξουσία, για χάρη του Κυρίου⁵ και να ομολογούν ότι είναι χριστιανοί”. Είναι η πρόσκληση σε μια ζωή απλή, αυθεντική, ομολογούσα. «Να υποτάσσονται σε κάθε ανθρώπινη εξουσία»: συνεπώς να αποφεύγουν κάθε προσπάθεια να εξουσιάσουν και να επιβληθούν πάνω στους άλλους. Αυτό δείχνει ότι το πρώτο άγγελμα προσφέρεται από την ίδια την παρουσία των προσώπων –στην προκειμένη περίπτωση, των αδελφών– που καλλιεργούν σχέσεις καταλλαγής και ελευθερίας. Για τον Φραγκίσκο, το αποτελεσματικό αντικείμενο του ευαγγελισμού είναι η αδελφοσύνη –δηλαδή ένα από τα γνωρίσματα της ζωντανής Εκκλησίας.

Συνεχίζει ο ίδιος: «Ο άλλος τρόπος είναι να αγγέλλουν τον λόγο του Θεού, όταν βλέπουν ότι αυτό αρέσει στον Κύριο, ώστε εκείνοι [ενν. οι ακροατές] να πιστέψουν στον παντοδύναμο Θεό Πατέρα και στον Υιό και στο Άγιο Πνεύ-

⁴ *Regola Bollata*, X,8.

⁵ Α' Πε 2, 13.

μα, τον δημιουργό των πάντων, στον λυτρωτή και σωτήρα Υιό, και να βαπτιστούν και να γίνουν χριστιανοί⁶, επειδή αν δεν γεννηθεί κανείς ξανά από νερό και Πνεύμα, δεν μπορεί να εισέλθει στη βασιλεία του Θεού⁷». Εδώ αναδύεται η βαθιά λαχτάρα του αγίου της Ασίζης να καταστήσει γνωστή σε κάθε άνθρωπο το κάλλος του Θεού, την Τριάδα της αγάπης.

Η εικόνα της ιεραποστολής, όπως αυτή απλοποιήθηκε και διαδόθηκε από τον Φραγκίσκο, άνθρωπο του Θεού και της ειρήνης, συνοψίζεται στα εξής: από τη μια πλευρά, οι αδελφοί να είναι βρίσκονται με αγάπη ανάμεσα στους άλλους ανθρώπους, ενσαρκώνοντας μια θετική παρουσία που διακονεί με ταπείνωση και ομολογεί τη χριστιανική πίστη. Από την άλλη πλευρά, καθοδηγούμενοι από τον ίδιο Κύριο, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Αγίου Πνεύματος, να αναγγέλλουν με σαφή τρόπο τον Λόγο του Θεού.

Νομίζω ότι αυτό μπορεί να υποδείξει και σε εμάς, στην εποχή μας, να είμαστε στην κοινωνία του σήμερα «ανάμεσα και μαζί με» και όχι «εναντίον», δηλαδή να αρθρώνουμε μια μαρτυρία ως Εκκλησία, ως παρουσία με νόημα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες που συναντάμε στην καθημερινότητά μας.

III.

Ολοκληρώνω αυτή την εισαγωγική μου παρέμβαση, μνημονεύοντας κατά την έναρξη των εργασιών του Συμποσίου μας, δύο πρόσωπα που σίγουρα θα ήθελαν να βρίσκον-

⁶ Οί αντίληψεις του Φραγκίσκου γύρω από τον ευαγγελισμό των «άπιστων» βρίσκονται στον αντίποδα της νοοτροπίας που γέννησε τις σταυροφορικές επιδρομές. Στή θέση του πνευματικού καταναγκασμού και της σωματικής βίας, ο Φραγκίσκος αντιπροτείνει την όμολογία και τό κήρυγμα του χριστιανικού μηνύματος και την αποφυγή κάθε είδους φιλονικίας.

⁷ Ιω 3, 5.

ται ανάμεσά μας, μα που σίγουρα στην κοινωνία των αγίων είναι ακόμη πιο ουσιαστικά παρόντες στη ζωή μας.

Αναφέρομαι πρώτα απ' όλα στον Mons. Eleuterio Fortino, αναπληρωτή γραμματέα του Ποντιφικού Συμβουλίου για την προώθηση της ενότητας των Χριστιανών, ο οποίος για πολλά χρόνια παρακολούθησε με αγαπητικό ενδιαφέρον και πνεύμα διακονίας τα Συμπόσιά μας. Παρότι χτυπημένος από βαριά και μακροχρόνια ασθένεια, προσπαθούσε πάντα να βρίσκεται ανάμεσά μας. Ολοκλήρωσε την επίγεια αποστολή του ένα χρόνο πριν, στις 22 Σεπτεμβρίου 2010· είτε η αφοσίωση και η πραότητά του στον οικουμενικό διάλογο να μας συνοδεύουν πάντα.

Τέλος θα ήθελα να μνημονεύσω έναν άλλο μάρτυρα που βρισκόταν μαζί μας ήδη από την αρχή αυτής της προσπάθειας. Αναφέρομαι στον αδελφό μας καπουτσίνο Mons. Luigi Padovese, για πολλά χρόνια πρόεδρο του Φραγκισκανικού Ινστιτούτου Πνευματικότητας και εμψυχωτή των Συμποσίων μας. Ο επίγειος βίος του διεκόπη πρόωρα από ένα άγριο δολοφονικό χέρι, λίγο περισσότερο από ένα χρόνο πριν, στις 3 Ιουνίου 2010. Ο Mons. Padovese είχε πλήρη επίγνωση ότι η αποστολή του συχνά ήταν μονάχα μια ταπεινή παρουσία, το να βρίσκεται απλώς σε κείνες τις περιοχές, προκειμένου να μην χαθεί η μνήμη των χριστιανικών καταβολών και του αίματος των μαρτύρων.

Επιπλέον, θα ήθελα στην προκειμένη να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη της ακαδημαϊκής μας κοινότητας για την ενεργό συμπαράστασή σας στο πένθος μας, που εκφράστηκε με ιδιαίτερο τρόπο από την παρουσία του καθηγητή Μιλτιάδη Κωνσταντίνου στην εξόδιο ακολουθία του εκλιπόντος στο Μιλάνο.

Τα καλύτερα λόγια για να μνημονεύσω τον mons. Padovese τα εντόπισα στο συγκινητικό μήνυμα που ο παναγιότατος οικουμενικός πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Βαρθολομαίος Α', απέστειλε για τον συλλογικό τόμο που επιμελήθηκε το φραγκισκανικό Ινστιτούτο Πνευματικότητας για να τιμήσει τη μνήμη του αδελφού μας με τη συμπλήρωση ενός έτους από τον θάνατό του και στον οποίο συμμετείχαν όχι λίγοι καθηγητές του Τμήματός σας.

Έγραψε ο Παναγιότατος: «η καρδιά μας πραγματικά κατεθλίβη στη σκέψη ότι ο αγαπητός μας φίλος δεν βρίσκεται πλέον ανάμεσά μας να εργάζεται με ζήλο για να περιφρουρήσει τις πλέον φιλικές και ανεκτικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινοτήτων πίστης. Μα είναι ακριβώς αυτές οι ζωηρές αναμνήσεις της χαρισματικής και φιλόπονης διακονίας του που μας προσφέρουν παρηγοριά. Πρωτίστως, η σκέψη μας σταθμεύει στην αφοσίωσή του στο οικουμενικό έργο... Θυμόμαστε ασμένως και την ευχάριστη προσωπικότητά του, την αγάπη του για την Εκκλησία, και πάνω απ' όλα την πιστότητά του στο μήνυμα του Ευαγγελίου. ... Αιωνία του η μνήμη».

Αγαπητοί φίλοι και συνάδελφοι, ας πάρουμε θάρρος από τα λόγια του Παναγιωτάτου Βαρθολομαίου Α' για την καθημερινή χριστιανική μαρτυρία μας στον κόσμο.

Είθε αυτές οι μέρες να μας βοηθήσουν να ανανεώσουμε τη δέσμευσή μας για τη διάδοση του Ευαγγελίου σε κάθε πλαίσιο ζωής.